

**LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO PROJEKTO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS
IR JUNGTINIŲ ARABŲ EMYRATŲ SUTARTIES DĖL EKSTRADICIJOS
RATIFIKAVIMO“, LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO PROJEKTO „DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS IR JUNGTINIŲ ARABŲ EMYRATŲ SUTARTIES DĖL
SAVITARPIO TEISINĖS PAGALBOS BAUDŽIAMOSIOSE BYLOSE RATIFIKAVIMO“
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO PROJEKTO „DĖL LIETUVOS
RESPUBLIKOS IR JUNGTINIŲ ARABŲ EMYRATŲ SUTARTIES DĖL NUTEISTŲJŲ
PERDAVIMO RATIFIKAVIMO“
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl ekstradicijos, Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose ir Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų sutartį dėl nuteistųjų perdavimo, pasirašytas 2022 m. lapkričio 4 d. Abu Dabyje (toliau – Sutartys), inicijavo Jungtinių Arabų Emyratų pusė, siekdama sustiprinti valstybių bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose.

Nesant universalių tarptautinių sutarčių Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų santykiuose, savitarpio teisinės pagalbos teikimas baudžiamosiose bylose yra ribotas, o nuteistųjų asmenų perdavimas ir ekstradicija remiantis vien Lietuvos Respublikos teisės aktais nėra įmanoma. Sutartimis sukuriamas teisinis pagrindas šiems klausimams spręsti ir nustatomos bendradarbiavimo taisyklės.

Sutartys pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punktą priskirtinos prie ratifikuotinų tarptautinių sutarčių. Sutarčių ratifikavimas Lietuvos Respublikos Seime yra būtina sąlyga Sutartims įsigaliooti.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu nėra teisinio reguliavimo dėl bendradarbiavimo tarp Lietuvos Respublikos ir Jungtinių Arabų Emyratų išduodant nuo baudžiamojo persekiojimo ar laisvės atėmimo bausmės vykdymo šių šalių teritorijose pasislėpusius asmenis, teikiant savitarpio teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose ar perduodant nuteistuosius į jų kilmės valstybę atlikti užsienio valstybėje paskirtą laisvės atėmimo bausmę. Skirtingai nei Lietuvos Respublika, Jungtiniai Arabų Emyratai nėra prisijungę prie plačiai taikomų Europos Tarybos konvencijų šiais klausimais (1957 m. Europos konvencija dėl ekstradicijos, 1959 m. Europos konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, 1983 m. Europos nuteistų asmenų perdavimo konvencija). Yra keletas specializuotų Jungtinių Tautų konvencijų, kurių dalyvėmis yra abi valstybės (pavyzdžiui, 1988 m. Jungtinių Tautų konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta), tačiau dėl ribotos apimties jos neužtikrina visapusiško bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose.

Lietuvos Respublika yra pasirašiusi ir ratifikavusi aptariamų santykių dvišales sutartis su kitomis valstybėmis: su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Kinija, Indija dvišales sutartis dėl ekstradicijos, su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis, Brazilija dvišales sutartis dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, su Azerbaidžanu, Kazachstanu, Norvegija, Baltarusija, Rusija, Brazilija dvišales sutartis dėl nuteistųjų perdavimo bei 12 teisinės pagalbos sutarčių, be teisinės pagalbos civilinėse, šeimos bylose kartu reguliuojančių ir savitarpio teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose.

Savitarpio pagalbos teikimas baudžiamosiose bylose

Lietuvos Respublika teisinio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose srityje pasisako už tarptautiniais susitarimais pagrįstus santykius. Nesant tarptautinės sutarties, Lietuvos Respublikos

institucijos užsienio valstybės kompetentingoms institucijoms gali teikti tik ribotą savitarpio pagalbą, o ar bus gauta Lietuvos Respublikos institucijoms ikiteisminiuose tyrimuose ir nagrinėjamosiose bylose reikalinga pagalba priklauso išimtinai nuo užsienio valstybės nacionalinio reguliavimo ir geros valios.

Ekstradicija

Remiantis Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 9 straipsniu ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 71 straipsniu asmenų išdavimas iš Lietuvos Respublikos į užsienio valstybę galimas tik Lietuvos Respublikos tarptautinės sutarties pagrindu.

Atsisakymo išduoti asmenį užsienio valstybei pagrindai išvardyti BK 9 ir BPK 71 straipsniuose. Asmenų išdavimo iš Lietuvos Respublikos tvarka reglamentuojama BPK 73 straipsnyje, nutarties išduoti/atsisakyti išduoti apskundimo tvarka – BPK 74 straipsnyje.

Nuteistųjų perdavimas

Kaip pažymėta BPK 365 straipsnio 1 dalyje, užsienio valstybių teismų nuosprendžiai Lietuvos Respublikoje vykdomi Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių pagrindu. Taigi, nesant tarptautinės sutarties, reguliuojančios nuteistųjų perdavimą tolesniam laisvės atėmimo bausmės atlikimui, toks perdavimas nėra įmanomas.

Užsienio valstybės teismo paskirtos bausmės suderinimo su Lietuvos Respublikos baudžiamųjų ir bausmių vykdymo įstatymų reikalavimais tvarka ir sąlygos reguliuojamos BPK 365 straipsnyje, bausmės atlikimo ir vykdymo sąlygos nustatytos BPK VII dalyje bei Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekse.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Sutartimi dėl ekstradicijos sukuriamas teisinis pagrindas Lietuvai ir Jungtiniams Arabų Emyratams bendradarbiauti išduodant asmenis baudžiamojo persekiojimo ar laisvės atėmimo bausmės vykdymo tikslu. Šia sutartimi nustatomi atsisakymo išduoti pagrindai, nusikaltimai, dėl kurių asmuo galėtų būti išduodamas, reikalavimai dėl teikiamų dokumentų bei reglamentuojami kiti procesiniai veiksmai. Piliečių išdavimas negalimas. Pagal šią sutartį susitariančiosios valstybės susižino per centrinės institucijas. Centrinėmis institucijomis pagal šią sutartį Lietuvos Respublikoje paskirtos Teisingumo ministerija ir Generalinė prokuratūra, Jungtiniuose Arabų Emyratuose – Teisingumo ministerija.

Sutartimi dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose sudaromas teisinis pagrindas susitariančioms šalims viena kitai teikti savitarpio pagalbą, susijusią su baudžiamųjų bylų tyrimu, baudžiamuoju persekiojimu ir teisminiu nagrinėjimu. Šioje sutartyje nustatyta, kokia teisinė pagalba galės būti teikiama šalių institucijoms, atsisakymo teikti pagalbą pagrindai, pagalbos prašymų vykdymo tvarka ir kiti procesiniai veiksmai. Centrinėmis institucijomis pagal šią sutartį Lietuvos Respublikoje paskirtos Teisingumo ministerija ir Generalinė prokuratūra, Jungtiniuose Arabų Emyratuose – Teisingumo ministerija.

Sutartis dėl nuteistųjų perdavimo sudarytų teisinį pagrindą nuteistiesiems atlikti laisvės atėmimo bausmę savo kilmės valstybėje. Sutartimi siekiama užtikrinti palankesnes sąlygas nuteistųjų socialinei reabilitacijai, sudarant sąlygas nuteistiesiems atlikti bausmę toje valstybėje, iš kurios jie yra kilę. Sutartimi nustatomos nuteistųjų perdavimo sąlygos ir tvarka, paskiriamos centrinės institucijos sutartyje numatytoms funkcijoms vykdyti (Teisingumo ministerijos).

Taigi, ratifikavus Sutartis bus sudarytos galimybės sklandžiau ir operatyviau vykdyti ikiteisminius tyrimus, nagrinėti baudžiamąsias bylas bei vykdyti priimtus nuosprendžius esant tarpvalstybiniam elementui su Jungtiniais Arabų Emyratais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priėmus įstatymų projektus, tiesioginio poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų įgyvendinimas nesusijęs su verslo sąlygomis ir jo plėtra.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymų projektai strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 138 straipsnio 1 dalies 2 punktą ir Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių įstatymo 7 straipsnio 1 dalies 2 punktą Sutartys priskirtinos prie ratifikuotinų Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių. Priėmus įstatymų projektus, nereikės priimti naujų ar keisti galiojančių teisės aktų.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus įstatymo projektą, priimti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės. Visos reikiamos išlaidos Sutartims įgyvendinti bus dengiamos iš Sutartis įgyvendinančioms institucijoms patvirtintų bendrųjų valstybės biudžeto asignavimų.

Visas su ekstradicija, savitarpio pagalba ir nuteistųjų perdavimu susijusias išlaidas padengia Šalis, kurios teritorijoje jos buvo patirtos (išskyrus tam tikras Sutartyse numatytas išimtis); jei šios išlaidos pernelyg didelės, Šalys, siekdamas dėl jų susitarti, konsultuojasi tarpusavyje.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektai be pastabų suderinti su Lietuvos Respublikos generaline prokuratūra, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Nacionaline teismų administracija.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas ir sritis
„teisinė pagalba“, „ekstradicija“, „nuteistųjų perdavimas“, „Jungtiniai Arabų Emyratai“, „bendradarbiavimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra.